

♦♦♦ HARMAI GÁBOR

Ujjongjatok kimondhatatlan és dicsőségtől áthatott örömmel!

Az 1Pt 1,6-9 fordítása

Az Esztergomi Hittudományi Főiskolán nyelvtanulók részére magyar nyelvű számítógépes szöszedetet készítünk a görög Újszövetség Westcott & Hort féle 1885-ös szövegkiadásához.¹

E munka korrektúrája során állapítottuk meg, hogy az 1Pt 1,6-9 vélhetően helyes fordítása eltér attól, amit a magyar szentírásfordítások bármelyikében találunk, így cikkünkben az elvégzett vizsgálatról adunk számot.

Az 1Pt 1,6a-ban mind az általunk használt Westcott & Hort szövegkiadás, mind a GNT27 az ἀγαλλιᾶσθε igealakot szerepelteti, az 1Pt 1,8b-ben a GNT27 ugyancsak az ἀγαλλιᾶσθε-t, a Westcott & Hort az ἀγαλλιᾶτε-t. Arra jutottunk, hogy az 1Pt 1,6a-ban az ἀγαλλιᾶσθε valószínűleg imperativusz, az 1Pt 1,8b-ben pedig akár egyik, akár másik igealak szinte biztosan az: az ἀγαλλιᾶτε activ imperativus imperfectum, az ἀγαλλιᾶσθε aktív jelentésű medium imperativus imperfectum.

Cikkünk címe mutatja az ebből adódó fordítási lehetőséget: „ujjongjatok”, míg a magyar fordítások vagy praesens imperfectummal („ujjongtok”), vagy futurummal („ujjongani fogtok”) fordítanak.²

¹ Vö. www.ujszov.hu.

² Praesens értelemben fordítanak a magyar protestáns fordítások: Károli, 1Pt 1,6a: A melyben örvendeztek (ἀγαλλιᾶσθε); Károli, 1Pt 1,8b: kibeszélhetetlen és dicsőült örömmel örvendeztek (ἀγαλλιᾶσθε); új prot. ford. (ÚPB), 1Pt 1,6a: Ezen örvendeztek (ἀγαλλιᾶσθε); új prot. ford. (ÚPB), 1Pt 1,8b: *kimondhatatlan, dicsőült örömmel örvendeztek, (ἀγαλλιᾶσθε).*

Tisztán futurummal fordít a Szent Jeromos Társulat (KNB): KNB, 1Pt 1,6a: *Ennek örülni fogtok (talán ἀγαλλιᾶσεσθε);* KNB, 1Pt 1,8b: *örvendezni fogtok (talán ἀγαλλιᾶσεσθε) megdicsőült és kimondhatatlan örömmel.*

Érdekes, kevert megoldást választ a Szent István Társulat (ÚKB): ÚKB, 1Pt 1,6a: *Abban örülni fogtok (talán ἀγαλλιᾶσεσθε);* ÚKB, 1Pt 1,8b: *ujjonghattok (talán ἀγαλλιᾶτε) a megdicsőültek kimondhatatlan örömeivel.* N.b. az ÚKB, 1Pt 1,8b-beli megengedő fordítása elég közel áll ahhoz az imperativuszhoz, amit a mi cikkünk javasol.

A továbbiakban a kulcsszavak morfológiai és szövegkritikai vizsgálatával bemutatjuk a különbség okát, a szövegösszefüggés strukturális és tartalmi vizsgálatával pedig a különbség jelentőségét, és egyáltalán a Szentírás tanítását és – véleményünk szerint – helyes fordítását ezen a helyen.

1. MORFOLÓGIAI VIZSGÁLAT

Az alapigéről, az ἀγαλλιάω-ról több szótár is megállapítja, hogy jellegzetesen szentírási szó, amely a klasszikus görög ἀγάλλω-ból ered,³ de ahhoz képest jelentéstoöbbletet hordoz: az egész embert átfogó teljes örömet írja le, amelyet Isten eszkatologikus üdvösségtette vált ki.⁴

Akár az ἀγαλλιᾶτε, akár az ἀγαλλιᾶσθε, alakját tekintve vagy praesens imperfectum pl. 2. lehet (azaz „örvendeztek”), vagy imperativus imperfectum pl. 2. (azaz „örvendeztetek / ujjongjatok”).⁵ Kevésbé meggyőző Bultmann véleménye, aki szerint maga a modern kiadásokban található ἀγαλλιᾶσθε igealak lehet futurum is (azaz „örvendezni fogtok”).⁶

Főntebb láttuk az imperfectum-értelemben fordító magyar protestáns fordításokat, de hogy az ige imperativus is lehet, azt az ἀγαλλιᾶσθε esetében a Mt 5,12 is mutatja: „χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε – örüljetek és ujjongjatok”.

Az ἀγαλλιᾶτε esetében közvetlen szentírási párhuzamunk nincs ugyan, de szabályos activ praesens imperfectum, ill. imperativus imperfectum ragot kap az ἀγαλλιάω ige, vagyis formai szempontból szintén fordítható akár a protestáns tradíció jelen idejű „örvendeztek” szavával, akár az általunk javasolt „ujjongjatok!” felszólítással.

Lentebb, a strukturális és tartalmi elemzésnél kívánjuk megmutatni, miért tartjuk helyesebbnek az imperativus, mint az imperfectum fordítást, de minthogy szövegkritikailag nehéz helyről van szó, előbb elkerülhetetlen a szövegkritikai vizsgálat.

³ BAUER, W., ἀγαλλιάω, in *Griechis-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur* (©Berlin 1963) 7.

⁴ BULTMANN, R., ἀγαλλιάομαι, ἀγαλλιάσις, in *TWNT*, 19; vö. WEISER, A., ἀγαλλιάομαι, ἀγαλλιάσις, εως, ἦ, in *EWNT*, 18.

⁵ Vö. SCHELKE, K., *Die Petrusbriefe/Der Judasbrief*, HThK NT (Freiburg 1976) 34, 4. lábjegyzet. A szerző szerint alig eldönthető, hogy az ἀγαλλιᾶσθε az 1Pt 1,6a-ban indicativus vagy imperativus. Más lehetőséggel nem számol.

⁶ BULTMANN, R., ἀγαλλιάομαι, ἀγαλλιάσις, in *TWNT*, 20. A szerző annyiban következetes, hogy a továbbiakban a Mt 5,12-t is futurumnak értelmezi, de úgy vélem, a Mt 5,12-ben a „χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε”

2. SZÖVEGKRITIKAI MEGFONTOLÁSOK

A bevezetőben megemlékeztünk arról, hogy a Westcott & Hort és a GNT27 eltérő olvasatot hoz az 1Pt 1,8b ἀγαλλιάω igéjénél. A saját olvasatát egyik kiadás sem indokolja meg, ezért szövegkritikai vizsgálatunk sajnos nem végezhető el olyan mélységben, hogy egyértelmű véleményt tudjunk formálni arról, mi lehet az eredeti olvasat.⁷

Paradox módon a GNT27 kritikai apparátusa az 1Pt 1,8b kapcsán felsorolja, hogy mely kódexek tartalmazzák Westcott & Hort ἀγαλλιᾶτε olvasatát: B C*^{vid} 1852 pc; Or.

Szövegkritikai szempontból lehetségesnek kell tartanunk az ἀγαλλιᾶτε alakot, hiszen tekintélyes szövegtanúk támogatják, és teljesen elképzelhető, hogy ez az eredeti forma, amit számos kéziratban egyfajta utólagos szövegtértelemezésként vagy félrehallásként igazítottak az 1Pt 1,6a ἀγαλλιᾶσθε alakjához.

Fordítási lehetőségek szempontjából a különbség nem döntő. Mind az ἀγαλλιᾶτε, mind az ἀγαλλιᾶσθε lehet praesens vagy imperativus, futurum viszont semmiképpen, ezért a latin fordítási tradíciót, amiről a későbbiekben lesz szó, egyik sem alapozza meg.

Egy szempontból azért mégiscsak érdekes ez a különbség. Ha Westcott és Hort ἀγαλλιᾶτε olvasata a helyes az 1Pt 1,8b-ben, akkor nem szükségszerű azonos módon fordítani az 1Pt 1,6a-t és az 1Pt 1,8b-t. Erre ad példát a SzIT fordítása, amely az 1Pt 1,6a-t futurumban, az 1Pt 1,8b-t megengedő értelemben fordítja. A teljes magyar szentírásfordítások főntebb idézett megoldásai közül az 1Pt 1,8b-ben ez áll a legközelebb ahhoz, amit mi javasunk: *ujjonghattok* (vlsz. az ἀγαλλιᾶτε alapján) *a megdicsőültek kimondhatatlan örömeivel*.

Cikkünk végén lehetséges fordítási alternatívaként elemezzük, szerintünk milyen különbség képzelhető el az 1Pt 1,6a és 1Pt 1,8b között, és ennek mi a lehetséges értelme.

Schelke szerint több egyházatya mind az 1Pt 1,6a-nál, mind az 1Pt 1,8b-nél ezen a helyen futurumot használ, de ők általában az ἀγαλλιάσθεσθε olvasatból indulnak ki. Ennek felel meg a latin fordítási tradíció („*exultabitis*”) és számos más nyelvű ókori fordítás is,⁸ de a Szent Jeromos Társulat főnt idézett futurumos fordítása is.

felszólításról sokkal világosabban kellene kifejtenie, hogyan lehetne futurum: „Daß man 1Pt 1,6.8 schwanken kann, ob das ἀγαλλιᾶσθε präsent oder futur gemeint ist, ist im Charakter des Glaubens begründet: beides ist möglich. So ist Mt 5,12 zu verstehen...” Megalapozottabbnak tűnik SCHELKE (uo.) fölvetése arról, hogy a latin tradíció futurum-fordítása egy görög ἀγαλλιάσθεσθε olvasatra megy vissza. Ezzel szemben a modern kiadásokban található ἀγαλλιᾶσθε/ ἀγαλλιᾶτε alakok maguk morfológiailag semmiképpen nem futurumok, sem az 1Pt 1,6a-ban, sem az 1Pt 1,8b-ben.

⁷ Érdekességképpen megjegyezzük, hogy az \mathcal{N} kódex szövegében, amely ma már neten hozzáférhető (<http://codexsinaiticus.org/en/>), a „ἀγαλλιασθαι” alakot találjuk, ami alaktanilag M.inf.impf-nek tűnik, bár így igen nehéz a szövegösszefüggést értelmezni.

⁸ SCHELKE 34, 3. lábjegyzet.

Látszólag a futurum-olvasatot támogatja az 1Pt 1,6a-t bevezető „ἐν ᾧ – *amelyben*” kifejezés, amely így masculinumban az előző szakaszt lezáró „ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ – *végző időben*”-re vonatkozna, de meggyőző Schelke érvelése, aki szerint éppen ez mutatja, hogy a futurum-olvasat egy utólagos értelmezéskönnnyítés, és a modern szövegkiadások ἀγαλλιᾶσθε alakja lectio difficilior, amely azonban megfelel a Szentíró szándékának az 1Pt 1,6a-ban, és Schelke szerint az 1Pt 1,8b-ben is. Ekkor az ἐν ᾧ neutrum, és az egész korábbi szakaszra utal, azt fogja át.⁹

Összefoglalásképpen azt mondhatjuk, hogy a magyar katolikus fordítások latin tradícióból átvett futurumai morfológiai és szövegkritikai szempontból valószínűtlenek, lehetséges azonban, hogy az ÚKB helyesen választja szét a két ige fordítását, és az 1Pt 1,8b megengedő fordítása („*ujjonghattok*”) elég közel áll ahhoz az imperativushoz, ami véleményünk szerint a Szentíró eredeti szándéka volt („*ujjongjatok*”).

A protestáns fordítások praesens imperfektumai („*örvendeztek*”) morfológiai és szövegkritikai szinten megalapozottak ugyan, de a következőkben megmutatjuk, hogy a szövegösszefüggésbe sokkal jobban illeszkedik az imperativus.

Először bemutatjuk a saját fordítási javaslatunkat, majd bemutatjuk a praesens imperfectum nehézségét, és végül lehetséges alternatívaként bemutatjuk, hogyan lehet a szöveget úgy lefordítani, hogy súlyt fektetünk az 1Pt 1,6a ἀγαλλιᾶσθε és az 1Pt 1,8b lehetséges ἀγαλλιᾶτε olvasata közötti különbségre.

3. FORDÍTÁSI JAVASLAT AZ 1PT 1,3-9-HEZ¹⁰

I.	I.
A 3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,	A 3 Áldott az Isten, a mi Urunk, Jézus Krisztus atyja,
B ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν	B a bennünket nagy irgalma szerint élő reményre újjánemző,
C δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,	C Jézus Krisztusnak a halálból való feltámadása által,
C’ 4 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον,	C’ 4 romolthatatlan, szeplőtlen és hervadhatatlan örökségre,
B’ τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς	B’ az egekben számotokra fenntartottra,

⁹ Uo.

D 5 τὸς ἐν δυνάμει θεοῦ
φρουρουμένους
E διὰ πίστεως
D' εἰς σωτηρίαν ἐτοίμην
ἀποκαλυφθῆναι
ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

D 5 az Isten erejében
megőrzöttek (számára)
E hit által
D' az üdvösségben, (amely)
kész megnyilvánulni az
utolsó időben

II.

A 6 ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε,
B ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον {{[ἐστίν]}}
λυπηθέντες ἐν ποικίλοις
πειρασμοῖς,
C 7 ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς
πίστεως πολυτιμότερον
χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου
C' διὰ πυρὸς δὲ
δοκιμαζομένου εὐρεθῆ
B' εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ
τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ
Χριστοῦ.
D 8 ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε,
E εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρώντες
πιστεύοντες δὲ
ἀγαλλιᾶτε/{ἀγαλλιᾶσθε}
χαρᾶ ἀνεκλαλήτῳ καὶ
δεδοξαμένῳ,
F 9 κομιζόμενοι τὸ τέλος
τῆς πίστεως {{[ὑμῶν]}}
σωτηρίαν ψυχῶν.

II.

A 6 amelyben **ujjongjatok**
B ha kissé most kényszerűen
szomorkodván (is) különféle
megpróbáltatásokban
C 7 hogy veszendő aranynál
sokkal értékesebb
hitetek igazoltsága
C' tűz által igazoltak
találtassék
B' magasztalásra, dicsőségre és
megbecsülésre Jézus Krisztus
megjelenésében
D 8 akit (a múltban) nem látva szerettek,
E akiben most nem látván
hívókként pedig **ujjongjatok**
kimondhatatlan és
dicsőségtől áthatott
örömmel
F 9 (mint) a hit{etek}
beteljesedését, a lelkek
üdvösségét elnyerők.

Technikai megjegyzés, hogy a görög szöveg számos particípiumát magyarban csak a zárójelbe tett segédzavakkal lehet visszaadni.

Mínthogy a cikkünkben összefoglalt vizsgálat eredményét a főiskola honlapján található digitalizált Westcott & Hort kiadás nyelvtani elemzéseiben és szószedetében használjuk föl, az látszott helyesnek, hogy a görög Szentírást főszoveggként a Westcott & Hort szerint idézzük, de kapcsolos zárójelben jeleztük a GNT27 ettől

¹⁰ A fordítási javaslat HORVÁTH E. szószedetén, betű szerinti tükörfordításán alapul, amit a www.ujszov.hu weboldalon közzélünk.

eltérő olvasatait. Két nem túl jelentős, és a GNT27 által is szögletes zárójelbe tett értelmező szócska mellett a legfőbb különbség éppen az, amiből a vizsgálat kiindult: a ἀγαλλιᾶτε/{ἀγαλλιᾶσθε} igék különbsége az 1Pt 1,8b-ben.

Az 1Pt 1,6a-ban és 1Pt 1,8b-ben vizsgált ἀγαλλιᾶω igealakok szövegösszefüggése két részből áll. Távolabbi szövegkörnyezetet képez az I. rész, az 1Pt 1,3-5 vers, amelyet a korábbiakban bemutatott módon az 1Pt 1,6a-t bevezető „ἐν ᾧ – amelyben” foglal össze, közvetlen szövegösszefüggést jelent a II. rész, az 1Pt 1,6-9.

Az I. rész Istendicsőítés, amely két kulcskifejezés köré szerveződik: „ἀναγεννήσας ἡμᾶς – bennünket újjánemző” és „διὰ πίστεως – hit által”.

Az I. A szakasz a dicsőítés kijelentése, amelyet a továbbiak indokolnak. Az I. B-C-C'-B' szakaszok által alkotott khiazmus Istent mint bennünket „újjánemzőt - ἀναγεννήσας” mutatja be, az I. D-E-D' szakaszok ennek eszközeként mutatják be a hitet (διὰ πίστεως). A B és B' szakaszok kapcsolatát a személyes névmások (ἡμᾶς ill. ὑμᾶς) mutatják, a C és C' szakaszok pedig Isten múltbeli és jelenbeli cselekedeteit hirdetik: a múltban föltámasztotta Jézus Krisztust, a jelenben fönntartja a mennyei örökséget a híveknek.

A D-E-D' koncentrikus szerkezete a jelent (D) és az eszkatologikus jövőt (D') köti össze, összekötő kapocs a hit (E).

Fontosak a szövegben említett idősíkok: Isten Jézus Krisztust *a múltban* már föltámasztotta (vö. I. C), *a jelenben* fenntartja az örökséget (vö. I. C'), amelyre megőrzi a címzetteket (vö. I. D) az üdvösség hite által, amely *az utolsó időben*, az eszkatologikus jövőben kész megnyilvánulni (vö. I. D').

A II. rész sokban hasonló szerkezetű, mint az I. rész. Bevezető fölszólításnak tekintjük az A szakaszt, noha ezzel kapcsolatban még meg kell vizsgálnunk az ἀγαλλιᾶσθε ige fordítási alternatíváit.

Ezután ellentétes khiazmust alkotnak a II. B-C-C'-B' szakaszok. Itt a khiazmust az idősíkok feszítik ki: a B-ben a mostról, a jelenről van szó (ἄρτι), a B'-ben az eszkatologikus jövőről, amikor Jézus Krisztus megjelenik. A B szerint a hívek most szomorkodnak a különféle megpróbáltatásokban, a B' szerint magasztalásban, megbecsülésben és dicsőségben lesz részük Jézus Krisztus megjelenésekor.

A C-C' szakaszok pleonazmust is vállalva az „igazoltság – δοκίμιον” fogalmával magyarázzák a különbséget a jelen és a jövő között: ami a jelenben a hit tűzpróbája, az a jövőben a hit igazolása lesz.

¹¹ BROX, N., *Der erste Petrusbrief* (Zürich-Einsiedeln-Köln 1979) 60.

¹² SCHELKE 13.

¹³ VANNI, U., *Lettere di Pietro Giacomo e Giuda* (Brescia 1995) 31. Vitatja azonban ezt az értelmezést BROX (i.m., 66, 224. lábjegyzet). Mi úgy látjuk, az I. és a II. szakasz strukturális hasonlósága arra utal, hogy a szöveg itt valóban az ideális szerző és a címzettek múltját veti össze.

¹⁴ BROX 59-60.

A D-E-F szakaszok az idősíkot váltogatják: a hívek múltban gyökeredző szeretetére (D), és a hit eszkatologikus beteljesedésére (F) hivatkozva szólítanak föl a jelenbeli ujjongásra (E).

4. A SZÖVEGÖSSZEFÜGGÉS ÉRTELMEZÉSE

Figyelmet érdemel a szöveg ünnepélyes ritmusa, amely liturgikus vagy parenetikus szövegekre emlékeztet. Az „ἀναγεννήσας – újjászülés” fogalma miatt a keresztelési liturgiára gondolhatunk.¹¹ Nem valószínű, hogy a szerző valóban az arám anyanyelvű Péter apostol volna,¹² de az igen, hogy a szöveg utal az ideális szerzőre, Péterre mint a föltámadás szemtanújára, szembeállítva a címzettekkel, akik „nem láttak - οὐκ ἰδόντες”, mégis szeretnek.¹³

Szakaszunk műfaját tekintve istendicsőítő beszéd (eulogia), amely tipikus folytatása a levélkezdetnek, a föladó és a címzettek megnevezésének, ill. a nyitó üdvözlőnek. Tartalmilag azonban jóval többről van szó, mint egyszerű irodalmi rutinfogásról: a szerző reagál a címzettek konkrét helyzetére, és megnevezi a levél legfőbb témáit: reményre (1Pt 1,3) és ujjongásra (1Pt 1,6.8) biztatja a címzetteket az elnyomás (1Pt 1,6) viszonyai között.¹⁴

Jól látható a szakasz buzdító jellege. Több idősíkváltást megfigyelhetünk, de csak egyetlen idősíkon említ problémát: a II. B szakasz tárgyalja a jelen megpróbáltatásait, amelyeket szembeállít Isten múltbeli tettével, Krisztus föltámasztásával, jelenbeli elkötelezettségével, amely a hívek újjánemzésében nyilvánult meg és a fönntartott örökség elnyerésével az eszkatologikus jövőben.

A levél más részeiből az is kiderül, hogy itt nem egyszerűen a keresztény élet hétköznapi nehézségeiről van szó, hanem kifejezetten arról az egyházüldözésről, amelyet a keresztények második generációja megtapasztalt (vö. 1Pt 3,12; 3,16k; 4,14).¹⁵ A levél egészének is fontos célja, hogy a címzetteket a konkrét egyházüldözés körülményei között kitartásra buzdítsa.

A buzdítás egyik eleme a jelenbeli megpróbáltatások relativizálása a „kicsit” szóval. Ahogy a magyar szó is lehet időbeli értelmű (pl. „várj egy kicsit!”), úgy a görög eredeti is utalhat a szenvedés időbeli korlátozottságára.¹⁶ Az sem kizárt

¹⁵ SCHELKE 34.

¹⁶ SCHELKE 35; BROX 63, 209. lábjegyzet. Brox filológiaiag mind az időbeli, mind a tartalmi relativizálást lehetőségeknek mondja, de tartalmi okokból az időbeli relativizálást valószínűsíti. Megjegyezzük, hogy bár az ὀλίγον szó legtöbb előfordulása inkább tartalmi relativizálás (pl. Mk 6,31: „ἀναπαύσαθε ὀλίγον - nyugodjatok meg egy kicsit”), egyértelműen időbeli relativizálást találunk pl. a Jel 17,10b-ben: καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι – és amikor eljön, kevés ideig kell maradnia.

azonban, hogy maga a már jelenben megtapasztalható keresztény ujjongás az, ami relativizálja a megpróbáltatás súlyát.¹⁷

A buzdító jelleg mutatkozik meg formailag a személyesnévmás-váltásban is, az I. részben. Az Atya, aki „bennünket (ἡμᾶς) újjánemző” (vö. I. B), a címzettek (ὁμοῦς) számára tartja fenn az örökséget (vö. I. B¹). Teológiaiilag nyilvánvaló, hogy a szerző az örökséget a maga számára is fenntartottnak tekinti, de levelével az üldözött keresztényeket kívánja biztatni.

Úgy véljük, a második rész ezt a buzdítást teszi kifejezetté azzal, hogy kétszeresen is fölszólítja az üldözött keresztényeket: Ujjongjatok! A buzdítás alapja az üdvösség, amely kész megnyilvánulni az utolsó időben (vö. I. D¹).

A jelenbeli szenvedést pusztán a jövőbeli ujjongással összevetni tartalmilag is felszínes tanítás volna. Az öröm már most reális dimenziója a keresztény létnek, mert megalapozott.¹⁸ Ezért az „örülni fogtok” fordítás biztosan távol áll a szerző szándékától. Ugyanakkor nem volna világos a szerző mondanivalója akkor sem, ha pusztán kijelentené, hogy most „ujjongtok”. Ha ugyanis egyszerű kijelentő módban hivatkozni szeretne a jelenbeli ujjongásra mint az istendicséret alapjára, akkor nem világos, hogy egyáltalán miért említi a megpróbáltatásokat.

Brox is fölveti, hogy mindkét általa föltételezett indikatívusznak apellatív karaktere van,¹⁹ de minthogy az igék morfológiája megengedi, hogy imperatívussal fordítsuk őket, véleményünk szerint ez a legkézenfekvőbb megoldás. A Szentíró a jelenbeli megpróbáltatás reális tapasztalata mögött Krisztus föltámadásának és ebből következően a lelkek üdvösségének a bizonyosságára mutat rá, és ezáltal ujjongásra szólítja föl azt a keresztény generációt – tegyük hozzá: minden későbbi keresztény generációt –, amely nem látott, és mégis szeret (vö. II. D).

5. EGY LEHETSÉGES FORDÍTÁSI ALTERNATÍVA

A Westcott & Hort ἀγαλλιᾶτε igéje az 1Pt 1,8b-ben, amelyet – mint láttuk – számos tekintélyes kézirat támogat, morfológiailag activ imperativus vagy praesens, fölszólításként tehát még erősebb, mint a GNT27 ἀγαλλιᾷσθε alakja, amely aktív jelentésű medium imperativus vagy praesens. Ha tehát súlyt helyezünk az 1Pt 1,6a igealakja és az 1Pt 1,8b igealakja közötti lehetséges különbségre, az nem változtat azon, hogy az 1Pt 1,8b-t felszólító módban, vagyis „ujjongjatok” értelemben lehet és az eddigiek szerint érdemes fordítanunk. Fölvetődik viszont, hogy

¹⁷ VANNI 28.

¹⁸ BROX 67.

¹⁹ BROX 64 és 66.

a különbségnek éppen az az oka, hogy az 1Pt 1,6a-ban levő biztos ἀγαλλιᾶσθε olvasat praesens, azaz „ujjongtok” értelemben fordítandó. Az a szétválasztás tehát, amelyet az ÚKB fordítása tartalmaz, lehetőségként igazolható, de semmiképpen nem indokolt az 1Pt 1,6a-t futurummal fordítani, ahogy az ÚKB teszi.

Mit jelent a fordítási fölvetésünk? Az 1Pt 1,6a-t nem kellene bevezető fölszólításként szétválasztani a folytatástól. Jelenbeli tapasztalat az ujjongás is, a megpróbáltatás is: „*amelyben ujjongtok, ha kissé most kényszerűen szomorkodván (is)...*”

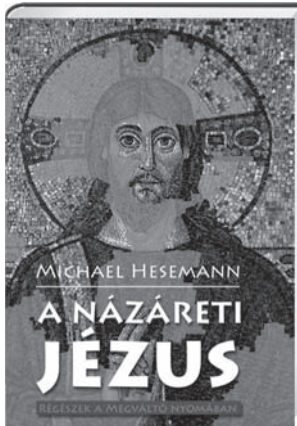
Ha így értjük, akkor arra lehet gondolni, hogy a jelenbeli ujjongás, az őskeresztény közösségi istentisztelet egzisztenciális tapasztalata vagy akár liturgikus szakszó: a megpróbáltatásoktól sújtott, üldözött keresztények istentiszteleteiken összegyűlnek „ujjongani”. Az I. rész eleje az „újjánemzés – ἀναγεννήσας” szóval a keresztelésre utalt, a II. rész eleje az ἀγαλλιᾶσθε-vel a folytatódó istentiszteletre mint az ujjongás helyére a „most”-ban. A szerző arra mutat rá, hogy a különféle jelenbeli tapasztalatok közül az ujjongás Isten végső akarata, a megpróbáltatás pedig ideigvaló. Ezek után az 1Pt 1,8b az ujjongás dimenzióit mutatná meg.

E fordítási alternatíva szerint, amely végső soron a további szövegkritikai vizsgálatoktól függ, így értendő a szövegösszefüggés: „*amelyben ujjongtok, ha kissé most kényszerűen szomorkodván is... hívókként pedig ujjongjatok kimondhatatlan és dicsőségtől áthatott örömmel.*”

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Az 1Pt levél üldözött keresztényeknek szól, akik a Krisztus utáni második generáció tagjaiként saját szemükkel már nem látták Krisztust.

Az általunk vizsgált szakasz formailag istendicséret, tartalmilag azonban sokkal inkább a hívek buzdítása: okuk van kimondhatatlan örömmel ujjongani, noha megpróbáltatásokat tapasztalnak, mert Isten, aki föltámasztotta Krisztust, a keresztségben újjánemzette őket is, és fönntartja számukra az örökséget, a lelkek üdvösségét.

Michael Hesemann
A Názáreti Jézus

Régészek a Megváltó nyomában

Michael Hesemann történész, bestseller-író a legújabb archeológiai kutatások fényében ered az emberiség történetének központi alakja, a Názáreti Jézus nyomába. A Biblia és a régészet karöltve vezeti az olvasót Jézus életének és cselekedeteinek a helyszíneire, ahol szenzációs felfedezések és adatok kerülnek napvilágra.

272 oldal + 32 oldal színes melléklettel, keménytáblás

Ára: 3200 Ft

Arend Theodoor Van Leeuwen

Kereszténység a világtörténelemben

Üdvösség és szekularizáció

A szerző nagyszabású, politikatörténeti környezetbe ágyazott összehasonlító vallástörténeti művében – bár elismeri a nyugati hegemonia háttérbe szorulását –, azt vallja, hogy ez a korszak egyben a kereszténység egész világon való elterjedésének időszaka is. Könyvében azt vizsgálja, milyen szerepet játszott a zsidó vallástól egyre karakteresebben elkülönülő kereszténység a görög-római világban, majd azt követően az európai kultúra és történelem alakulásában.

Mindemellett kitekint a nem-nyugati társadalmakra is, mint amilyen Kína, India vagy az iszlám országok civilizációja.

376 oldal, keménytáblás

Ára: 2800 Ft

POSTAI RENDELÉS:

Szent István Társulat Vevőszolgálati Iroda, 1364 Budapest, Pf. 277.

TELEFON: 318-6957, FAX: 317-0974, E-MAIL: vevoszolgalat@stephanus.hu